

Міністерство освіти і науки України
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет мехатроніки та інжинірингу
Кафедра надійності та міцності машин і споруд
імені В.Я. Аніловича

СТЕНДОВІ НАВАНТАЖУВАЛЬНІ ПРИСТРОЇ

Методичні вказівки
до виконання практичної роботи

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
денної та заочної форм навчання зі спеціальності

133 Галузеве машинобудування

Затверджено рішенням
Методичної ради
ФМІ ДБТУ
Протокол № 1
від 20.01.2022 р.

Харків

2022

УДК 631.3

Схвалено на засіданні кафедри надійності та міцності машин і споруд імені В.Я. Аніловича

протокол № 5 від 19 січня 2022 р.

Випробування і контроль надійності. Стендові навантажувальні пристрої: методичні вказівки до виконання практичної роботи для студентів денної та заочної форм навчання другого (магістерського) рівня вищої освіти, спеціальності 133 Галузеве машинобудування; Харків. Державний біотехнологічний університет; уклад.: В.І. Іванов, О.І. Алфьоров, М. В. Сліпченко, В.Б. Савченко – Харків : [б. в.], 2022.–11с.

Методичні вказівки призначені для вивчення типів навантажувальних пристроїв, їх конструкції, устрою та принцип роботи.

Розглядаються схеми, устрій та принцип роботи різних типів навантажувальних пристроїв.

Рецензенти:

А. К. Автухов, д-р техн. наук, завідувач кафедри сервісної інженерії та технології матеріалів в машинобудуванні ім. О.І. Сідашенка Державного біотехнологічного університету.

М. Л. Шуляк, д-р техн. наук, завідувач кафедри тракторів і автомобілів Державного біотехнологічного університету.

Відповідальний за випуск: В. Б. Савченко, к.т.н., доцент.

© Іванов В.І., Алфьоров О.І.,

Сліпченко М.В., Савченко В.Б.

© ДБТУ, 2022

СТЕНДОВІ НАВАНТАЖУВАЛЬНІ ПРИСТРОЇ

Мета роботи: Вивчити типи навантажувальних пристроїв, їх конструкцію, будову та принцип роботи.

У якості навантажувачів використовують силозбудники різноманітної конструкції. Так, під час випробувань на розтягання (стискання) застосовують гідравлічні, відцентрові, електромагнітні силозбудники; під час випробувань на згин - гідравлічні, пневматичні, кривошипні, відцентрові, вагові, електромагнітні, електродинамічні; під час випробувань на кручення - кривошипні, відцентрові, вагові, електромагнітні.

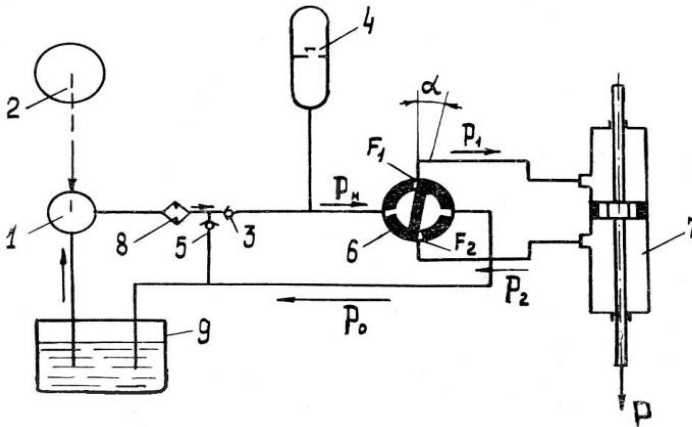
Для навантаження великогабаритних конструкцій, що потребують значних зусиль і, що мають значну піддатливість, найбільш часто застосовують, відцентрові, вагові збудники; для деталей та вузлів невеликих розмірів - пневматичні, кривошипні, електродинамічні, магнітострикційні, п'єзоелектричні збудники.

Основними видами гідравлічних силозбудників є силові гідроциліндри, гідропульсатори і гідровібратори.

На рис.1 наведена схема включення силового гідроциліндра з дросельним управлінням.

Система має відкриту циркуляцію рідини. Насос 1, який приводиться до дії двигуном 2, засмоктує з бака 9 рідину і через фільтр 8 під високим тиском ($p_n=100\dots 250 \text{ кг/см}^2$) подає її у золотник 6. Для забезпечення сталості тиску ($p_n=\text{const}$) застосований переливний клапан 5. При повороті золотника на кут α утворюються два вікна, що дроселюють: на вході у силовий гідроциліндр 7 (вікно F_1) і на виході з нього (вікно F_2). Проходячи через вікно F_1 і втрачаючи при цьому частину своєї енергії, рідина поступає у гідроциліндр, в якому основна частина потенційної енергії (тиску) перетворюється у корисне зусилля P . Віддавши свою енергію, рідина витискується з циліндру до баку через вікно F_2 . На рисунку через p_1 і p_2 позначені тиски відповідно у нагнітаючій та зливній магістралях гідроциліндру,

а через p_0 - тиск у зливній магістралі золотника.

Рис.1. Схема включення силового гідроциліндра з дросельним управлінням:

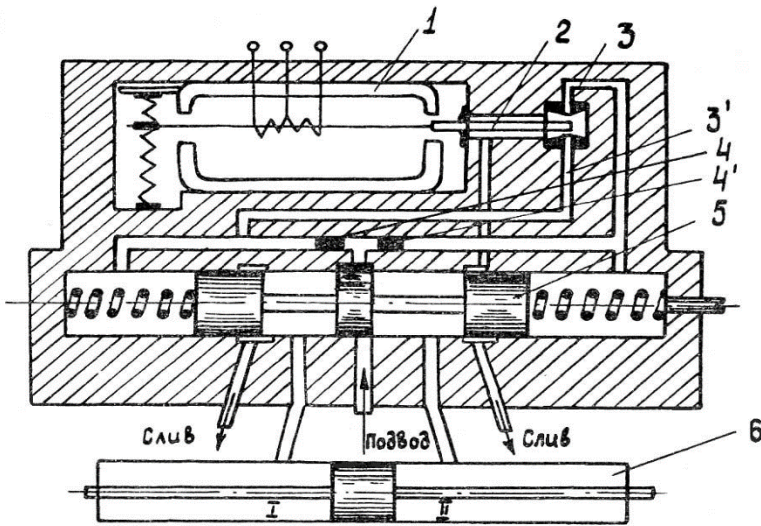
1 - насос; 2 - двигун; 3 - зворотний клапан; 4 - гідролінійний акумулятор;
5 - переливний клапан; 6 - золотник; 7 - силовий гідроциліндр; 8 - фільтр;
9 - бак.

Для підвищення к.к.д. у систему вводиться пневмо-гідролінійний акумулятор 4, який заряджається під час малих сигналів управління, запасуючи потенційну енергію у вигляді енергії стиснутого повітря, і віддає енергію під час великих сигналів управління, допомагаючи насосу забезпечити підвищені витрати через золотник. Для запобігання руху рідини з акумулятора у насос служить зворотний клапан 3. Швидкість руху поршня регулюється за рахунок зміни площі робочих вікон золотника, тобто шляхом зміни величини кута α .

Гідровібратори є порівняно новим і вельми перспективним видом збудників змінних навантажень. Їх принцип дії оснований на використанні пульсуючого потоку рідини, що спрямований у робочі порожнини силового гідроциліндра.

На рис.2 наведена схема електричного гідровібратора, у якому періодично змінюється напрямок потоку рідини у порожнинах I і II силового циліндру 6 двосторонньої дії. Електро-механічний вібратор 1 представляє собою поляризований

електромагніт з поворотним якорем. Під час пропускання через управляючі обмотки електромагніту змінного струму величиною у декілька міліампер, якір починає коливатися з частотою струму управління. Закріплена на якорі заслінка 2 діє на сопла 3 і 3', визиваючи розбаланс у гідравлічному мостіку, що створений цими соплами та двома постійними гідравлічними опорами, якими служать дроселі 4 і 4'. Перепад тиску розбалансу використовується для переміщення управляючого золотника 5.

Рис. 2. Схема електричного гідровібратора:

- 1 - електромеханічний вібратор; 2 - заслінка; 3 і 3' - сопла; 4 і 4' - дроселі;
5 - управляючий золотник; 6 - силовий циліндр двосторонньої дії.

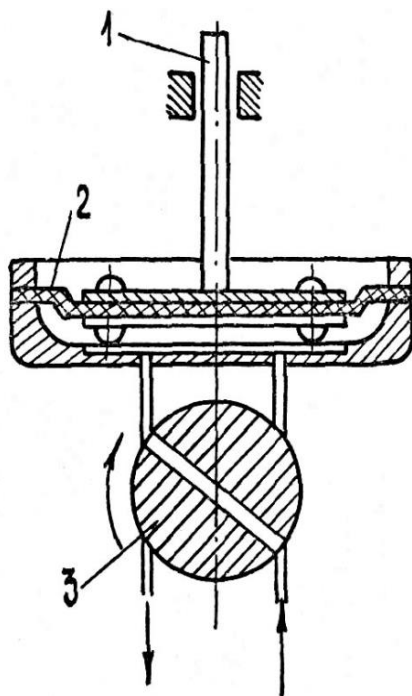
Механічні вібратори, принцип дії яких оснований на створенні збуджуючих сил під час обертання неврівноважених мас, також отримали широке розповсюдження.

Пристрій типу сопло-заслінка 2-3-3' і золотник 5 представляють собою двокаскадний гідропідсилювач потужності сигналу управління, коефіцієнт підсилення якого може бути велими великим.

Пневматичні силозбудники мають наступні переваги: можливість збудження великих переміщень, значна питома

потужність, невелика вартість. Крім того, для їх живлення можна використовувати централізовані мережі стиснутого повітря, які є на багатьох підприємствах.

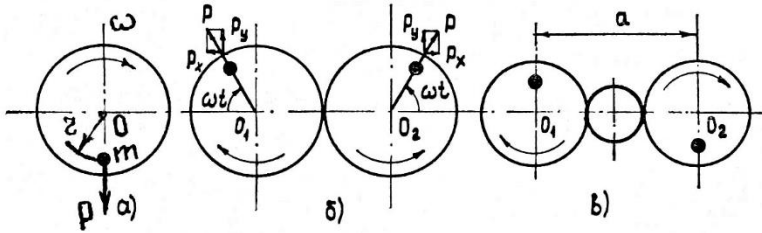
На рис.3 наведена схема пневмовібратора, який використовується у системах з вимушеним режимом роботи. Шток 1 діафрагмового пневмоциліндра з'єднується з конструкцією, що випробовується. Порожнина циліндра під мембраною 2 за допомогою двоклапанної розподільчої системи, яка умовно показана у вигляді золотника 3, що обертається, по чергово з'єднується то з напірною магістраллю, то з атмосферою.

Рис. 3. Схема пневмовібратора:

1 - шток циліндра; 2 - мембрана; 3 - золотник, що обертається.

У залежності від спрямованості збуджуючих сил розрізняють три типи механічних відцентрових вібраторів: неспрямовані, спрямовані і вібратори для збудження крутильних коливань (рис.4).

Рис. 4. Схеми механічних відцентрових вібраторів:
 а) неспрямований вібратор; б) спрямований вібратор;
 в) вібратор для збудження крутильних коливань.

Неспрямований вібратор (рис.4а) представляє собою масу, що обертається, центр тяжіння якої знаходиться поза віссю обертання. Збуджуюча таким вібратором відцентрова сила, що діє за радіусом у напрямку від центру обертання, постійна за величиною (при незмінній швидкості обертання) і, залишаючись у площині обертання, безперервно змінює напрям. Величина цієї сили визначається за формулою:

$$P = m \cdot \omega^2 \cdot r,$$

де m - невідносна маса;
 ω - кутова швидкість обертання;
 r - відстань від осі обертання до центру тяжіння маси.

Спрямований вібратор (рис.4б) складається з двох спарених однакових неспрямованих вібраторів, які мають спільний привід і що обертаються у протилежних напрямках з однаковою кутовою швидкістю. Сила P , що збуджується кожним з вібраторів, може бути розкладена на дві взаємно перпендикулярні складові $P_x = P \cdot \cos \omega t$ і $P_y = P \cdot \sin \omega t$. Горизонтальні складові обох сил P у кожний момент часу дорівнюють між собою і протилежно спрямовані, тому їх сума дорівнює нулю; вертикальні складові, складаючись, дають результуючу пульсуючу силу:

$$P_{\Sigma} = 2m \cdot \omega^2 \cdot r \cdot \sin \omega t.$$

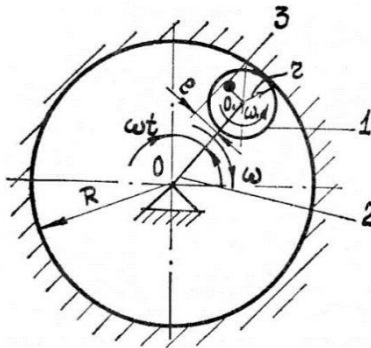
Повертаючи на 90° ось O_1O_2 вібратора, можливо отримати горизонтально спрямовану результуючу силу.

Вібратор для збудження крутильних коливань (рис.4в) складається з двох неспрямованих вібраторів з протилежно розташованими неврівноваженими масами, які обертаються з однаковою швидкістю у одному напрямку і створюють пару сил. Крутний момент пари сил дорівнює:

$$M_{кр} = m \cdot \omega^2 \cdot r \cdot a \cdot \sin \omega t.$$

де a - відстань між осями O_1 і O_2 неспрямованих вібраторів.

Для створення суми двох збуджуючих сил з різною амплітудою і частотою використовують вібратори планетарного типу, які при їх спареному встановленні дозволяють отримати бігармонійну спрямовану збуджуючу силу. Принципова схема вібратора наведена на рис.5.

Рис. 5. Відцентровий вібратор планетарного типу:

1 - планетарне колесо; 2 - водило; 3 - дебалансна маса.

Вібратором є ексцентрично посаджена на вал планетарного колеса 1 дебалансна маса m_d , яка створює складний рух відносно центру O . Цей рух складається з обертання маси відносно точки O_1 та разом з водилом 2 - відносно точки O . Збуджуюча сила буде містити основну гармоніку, що утворюється рухом дебалансної маси і маси планетарного колеса m_k відносно точки O , та високу гармоніку, що отримується від обертання маси m_d відносно центра O_1 .

Кутова швидкість обертання планетарного колеса дорівнює:

$$\omega_1 = \frac{R}{r} \omega,$$

де R - радіус сонячного колеса;
 r - радіус планетарного колеса;
 ω - кутова швидкість водила.

Миттєве значення збуджуючої сили вібратора дорівнює:

$$F(t) = 2m_o \cdot e \cdot \left(\frac{R}{r}\right)^2 \cdot \omega^2 \cdot \sin\left(\frac{R}{r} \omega t + \varphi\right) - 2(R-r) \cdot (m_k + m_o) \cdot \omega^2 \cdot \sin \omega t.$$

Кривошипні або ексцентриккові механізми застосовуються у приладах з примусовим режимом роботи для збудження прямим та непрямим методом змінних сил розтягання-стискання, а також згинаючих і обертаючих моментів. Принцип їх роботи оснований на збудженні змінних навантажень за рахунок створення змінних переміщень, амплітуда яких визначається кінематично.

Контрольні питання

1. Які силозбудники використовують під час випробувань?
2. Розкрийте принцип дії силового гідроциліндра з дросельним управлінням.
3. На чому оснований принцип дії електричного гідровібратора?
4. Які переваги мають пневматичні силозбудники?
5. На які типи розрізняють механічні відцентрові вібратори у залежності від спрямованості збуджуючих сил?

Список літератури

1. Анилович В.Я. Надежность машин в задачах и примерах./ В.Я. Анилович, А.С. Гринченко, В.Л. Литвиненко – Харьков: Око, 2001. – 320 с.
2. Гринченко А.С. Механическая надежность мобильных машин: оценка, моделирование, контроль – Х.:Віровець А.П. «Апостроф», 2012. – 259 с.
3. Погорелый Л.В. Испытания сельскохозяйственной техники. / Л.В. Погорелый, В.Я. Анилович – Научно-методические основы оценки и прогнозирования надежности сельскохозяйственных машин. – Феникс, 2004. – 208 с.
4. Армашов Ю.В., Випробування сільськогосподарської техніки на надійність: Навч. посібник / Ю.В. Армашов, П.К. Охмат Дніпропетровськ, 2002.-.219 с.
5. Випробування і сертифікація техніки АПК: Навчальний посібник/ К.І.Шмат, Є.І. Бондарев, О.В.Мігальов та ін. – Херсон: ОПДІ-плюс, 2004. – 268 с.

Навчальне видання

ВИПРОБУВАННЯ І КОНТРОЛЬ НАДІЙНОСТІ

СТЕНДИ ДЛЯ РЕСУРСНИХ ВИПРОБУВАНЬ

Методичні вказівки

до виконання практичної роботи

Укладачі:

ІВАНОВ Володимир Іванович
АЛФЬОРОВ Олексій Ігорович
СЛІПЧЕНКО Максим Володимирович
САВЧЕНКО Володимир Борисович

Формат 60x84\16. Гарнітура Times New Roman
Папір для цифрового друку. Друк ризографічний.

Ум. друк. арк. 0,5

Наклад 30 пр.

Державний біотехнологічний університет
61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44